

2016-06-16

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5); Yttrande över betänkande

Värnamo kommun har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade betänkand. Kommunen önskar framföra följande synpunkter i valda avsnitt.

Förtroendevaldas förutsättningar

- Utredningen föreslår att förtroendevalda ska kunna vara sjukskrivna och föräldralediga från sina uppdrag. Detta är ett bra förslag som möjliggör för fler engagerade personer att åtaga sig uppdrag med politiska engagemang.
- Ledamöter av fullmäktige ska kunna sitta kvar mandatperioden ut trots att de flyttar från kommunen. Det har, som konstateras i betänkande en fördel i det att kanske särskilt yngre personer, som exempelvis flyttar till annan ort för att studera, ändå kan ha kvar ett förtroendeuppdrag. Samtidigt finns det tydliga problem med förslaget. Fullmäktige är den enda folkvalda politiska församlingen inom kommunen. Därför bör det också finnas en tydlig koppling mellan den geografiska platsen och de politiker som verkar i fullmäktige. Ett exempel är yngre personer som på grund av studier är skrivna på annan ort. Kommunen ställer sig positiv till grundtanken men vill påtala behovet av en tydligare reglering av förutsättningarna.
- Ett tredje förslag som avser situationen för förtroendevalda gäller deras möjlighet att kunna verka utan att utsättas för hot och våld. Det föreslås också att det är kommunen som ska ha ansvaret för de förtroendevaldas säkerhet vilket kan antas medföra problem för de enskilda kommunerna som inte har vare sig resurser eller tillräckligt med befogenheter. En särskild person ska utses som säkerhetsansvarig vilket det i och för sig ofta finns i kommunerna men med detta förslag läggs ytterligare uppgifter på den säkerhetsansvarige. Det kan enligt utredningen komma att innebära en ökad kostnad för kommuner och landsting. Det är dock slutligen kommunen som måste avgöra behovet av dessa åtgärder och hur de ska finansieras. Ett uteblivet skydd för våra politiker kan

komma att få effekter på medborgarnas vilja till att ta politiska uppdrag och detta kan givetvis på sikt få beaktansvärda konsekvenser.

Denna viktiga fråga som också drivs inom SKL, är att jämställa våld mot politiker med våld mot tjänsteman och därigenom slå fast i lagstiftningen att sådant våld inte bara är hot mot den enskilde utan även mot demokratin.

Sänkt rösträttsålder i vissa kommunalval

- Att även ungdomar kan känna sig delaktiga i politiken är, precis som tas upp i betänkandet, en viktig fråga. Att redan i ungdomsåren få med sig en känsla av att kunna vara med och påverka är viktigt för deltagandet under hela vuxenlivet. Värnamo kommun instämmer också i utredningens uppfattning om att det finns ett stort politiskt intresse bland ungdomar, något som är viktigt att ta vara på inom det etablerade demokratiska systemet. Som visas i betänkandet har de förstagångsväljare som är 18-20 år ett högre valdeltagande än gruppen förstagångsväljare som helhet. Det påtalas även att den genomsnittliga åldern då en person får möjlighet att rösta för första gången idag är 20 år, då det endast är val vart fjärde år.
- Det finns dock tydliga problem som gör att Värnamo kommun ställer sig avvisande till förslaget.

18 årsdagen innebär att man får rösta i de allmänna valen i Sverige men det innebär också att man blir myndig. Det innebär att personer får den medborgerliga rättigheten i form av rösträtt vid samma tidpunkt som man erhåller omfattande juridiska rättigheter/möjligheter men också skyldigheter.

Det är enligt vår mening märkligt att 16-åringar skulle ges rätt att besluta om samhällets framtid samtidigt som de inte har rätt att ingå egna avtal och fortfarande lever under förmyndarskap av sina föräldrar.

- Vidare kan konstateras att valbarhetsåldern föreslås sänkas till 16 år i val till kommunfullmäktige vilket är ett förhållande som Värnamo kommun ställer sig mycket frågande till.
- I utredningen återfinns följande uttalande. "Det är riksdagen som har lagstiftningsmakten och som avgör frågor som har långsiktiga konsekvenser för riket. Därför bör rösträtten till riksdagen även fortsättningsvis vara knuten till myndighetsåldern. I kommunala val avgörs frågor av stor betydelse för den enskilde, såsom utformningen av stadsbilden, parker, miljöaspekter, lokalisering av skolor, förskolor och fritidsanläggningar. Detta är frågor som direkt berör ungas vardag."
- Som demokratiutredningen argumenterar ovan är det lätt att få uppfattningen att man ser den kommunala nivån och de kommunala åtagandena som mindre viktiga. En uppdelning av rösträttsåldern kommer inte att gynna det politiska engagemanget.
- Förslaget gäller dock en försöksverksamhet och sänkt rösträttsålder till 16 år vid val till kommunfullmäktige är frivilligt för kommunerna att besluta om och får som utredningen

konstaterar inte konsekvenser för det kommunala självstyret.

Medborgarförslag och folkmotion

- Utredningen föreslår att rätten till medborgarförslag tas bort och ersätts av en folkmotion som ska kunna väckas i kommunfullmäktige av minst en procent av de folkbokförda i kommunen. Detta innebär givetvis att även dessa folkmotioner kommer att omfattas av beredningsplikt m.m. Kommunfullmäktige ges rätt att delegera beslutanderätten i dessa ärenden till styrelsen eller till annan nämnd.
- Införande av folkmotion är till skillnad från den medborgerliga förslagsrätten tvingande för kommuner och landsting enligt remissförslaget och folkmotioner skulle alltså bli obligatoriska för alla kommuner. Med nuvarande system med medborgarförslag är det kommunerna själva kan bestämma om huruvida man önskar införa denna möjligheter och införande av medborgarförslag ska beslutas av kommunfullmäktige i enlighet med det kommunala självstyret vilket inte blir fallet med de tvingande reglerna om folkmotion.
- En andra invändning rör frågan kring förhållandet mellan folkmotioner och den representativa demokratin. De förtroendevalda som sitter i fullmäktigeförsamlingar, nämnder och styrelser har möjligheten att lägga motioner, men den möjligheten kommer även med ett ansvar att väga frågor mot varandra och att ta ansvar även för svåra och ibland impopulära beslut. Det är ett ansvar som inte på samma sätt bör läggas på kommuninvånarna.
- En folkmotion kan gälla allt som rör kommunens verksamhet och som kommunen är ansvarig för – ärendet måste med andra ord falla inom ramarna för den kommunala kompetensen.
- Folkmotionen kan väckas av personer som är folkbokförda i kommunen och detta innebär att både barn och ungdomar omfattas. Detsamma gäller personer med utländsk bakgrund som ännu inte har rösträtt i kommunen. Juridiska personer omfattas inte av denna rättighet.
- I utredningen presenteras även vissa ekonomiska beräkningar avseende införandet av folkmotioner vilket enligt förslaget skulle medföra vissa besparingar i förhållandet till bibehållandet av medborgarförslagen. Dessa beräkningar är mycket generella och knappast ekonomiskt tillförlitliga.
- Förslaget innebär också etablering av en nationell webbsida för insamling av namnunderskrifter. Denna kostnad skall bäras av staten och Värnamo kommun har således ingen erinran mot förslaget i denna del om det enbart kommer att avse själva insamlingen och säkerställandet av underskrifterna för de röstberättigade i kommunen.

